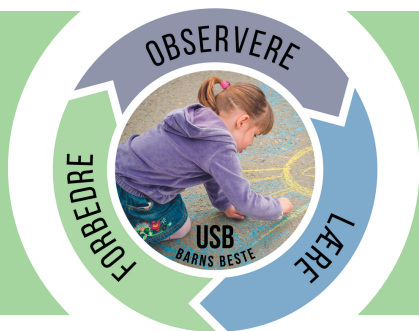

USB

Den utviklingsstøttende barnehagen

Ressurshefte til personalet

Innholdsfortegnelse

Innledning	1
Bakgrunn for satsningen	2
Modell for kvalitet og kompetanseutvikling	3
Kvalitet	4
Trygghetssirkelen	5
Foreldresamarbeid	6
Trygt og godt barnehagemiljø	9
Class oppbygging	11
Om observasjonene	45
Tilbakemeldingskultur	46
Innlogging e læringen	48
Kontaktinformasjon	49

"Øke handlingskompetanse for
samspill
hos ansatte og heve den
pedagogiske kvaliteten til hvert
enkelt barn i kommunen"

(Kvalitetsplan for helhetlig utdanningsløp i Sandnes)

Innledning

Dette heftet er en innføring og en videreføring av satsingen Utviklingsstøttende barnehage, også kjent som USB. USB handler om å fremme positivt samspill mellom barn og ansatte i Sandnes barnehagene. Intensjonen er at dette ressurshefte skal brukes til hjelp og veiledning. Et oppslagsverk eller en idebank til deg som ansatt eller avdeling. Det kan gi et utgangspunkt for å tenke gjennom og drøfte hvordan dere kan bruke de ulike CLASS dimensjonene for å støtte barna i ulike situasjoner i hverdagen. Samarbeidsinstanser som FBU (Fremmedspråklig barn og unge), PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste) og Styrket barnehage tilbud har også kjennskap til USB. I veiledninger og samarbeid gir USB en felles faglig og språklig plattform. Et nært samarbeid mellom foreldre og barnehageansatte er viktig slik at hjem og barnehage danner en helhet i barnas liv.

Gjennom systematisk jobbing med ulike temaer med fokus på ulike dimensjoner vil vi bli mer profesjonelle og sensitive i vårt arbeid sammen med barna. Vi blir bedre på produktivitet og er mer utviklingsstøttende i samspillet. Arbeidet med USB er forankret i Lov om barnehage og Rammeplan for barnehager.

Dette heftet tar for seg alle emnene i USB satsningen med hovedvekt på CLASS (Classroom assessment Scoring system) og dens samspillsdimensjoner. Vi har utviklet heftet med utgangspunkt i «Trygg før 3» sitt «Ressurshefte for personalet»

Vi er også så heldige at vi får bruke foreldrehefter som «Trygg før 3» har utarbeidet. Foreldrehefter – Trygg før 3 (tf3.no). Her kan dere hjelpe og støtte foreldre til å finne informasjon og gode tips om hvordan de kan gi sitt barn den beste utviklingsstøtten. Heftene finnes på flere språk.

Bakgrunn for satsningen

Politisk og administrativ ledelse i Sandnes kommune ønsker å ha fokus på og prioritere tidlig innsats, gjennom satsingen barnehagebasert kompetanseutvikling. Noe som innebærer at barnehagen, med ledelsen, og alle ansatte deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass.

Fagstab Oppvekst, Barn og unge i Sandnes kommune og Spedbarnsnettverket og forskere ved Regionsenteret for barn og unges psykiske helse, region Øst og Sør (RBUP Øst og Sør) valgte en intervensjon som hadde søkelys på samspillskvaliteten mellom barn og barnehageansatte.

Satsingen bygger på forskningsbasert kunnskap om hva som utgjør god prosesskvalitet i barnehagene og hvordan slik kunnskap kan overføres til praksis på en måte som kommer barna til gode.

Fra 2014 begynte forarbeidet med USB og i løpet av seks år var alle de kommunale og private barnehagene i kommunen blitt deltakende og implementert arbeidet med USB på system- og individnivå. Til sammen er 65 barnehager og ca 300 avdelinger involvert.

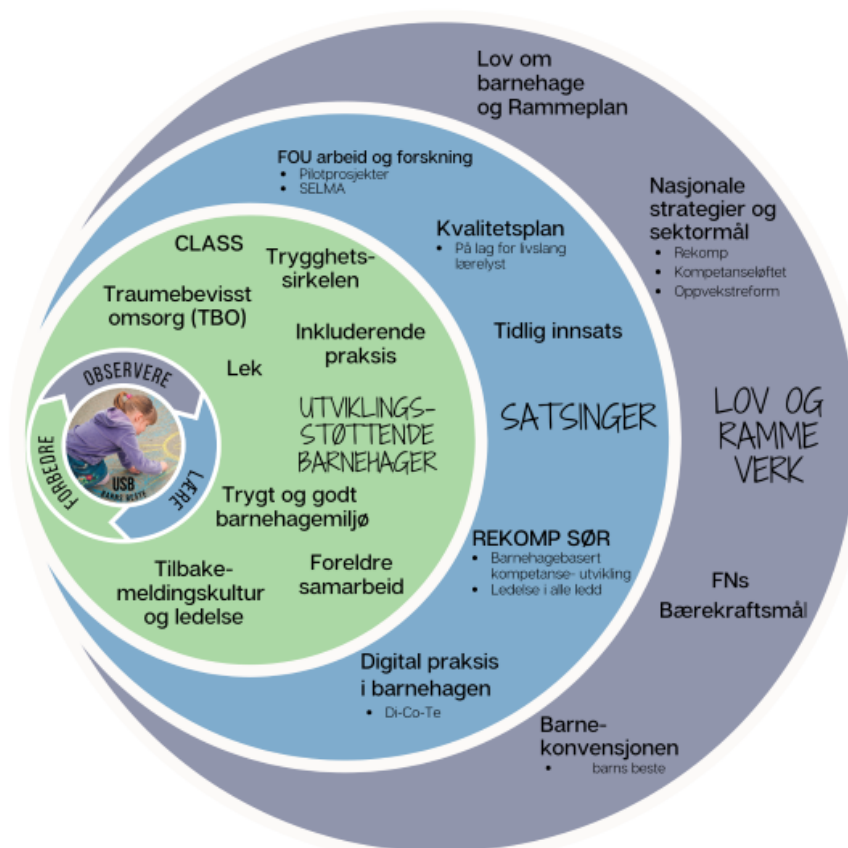

Modell for kvalitet og kompetanseutvikling

SANDNES-BARNEHAGENES

KVALITET- OG KOMPETANSEUTVIKLING

2025 -2028

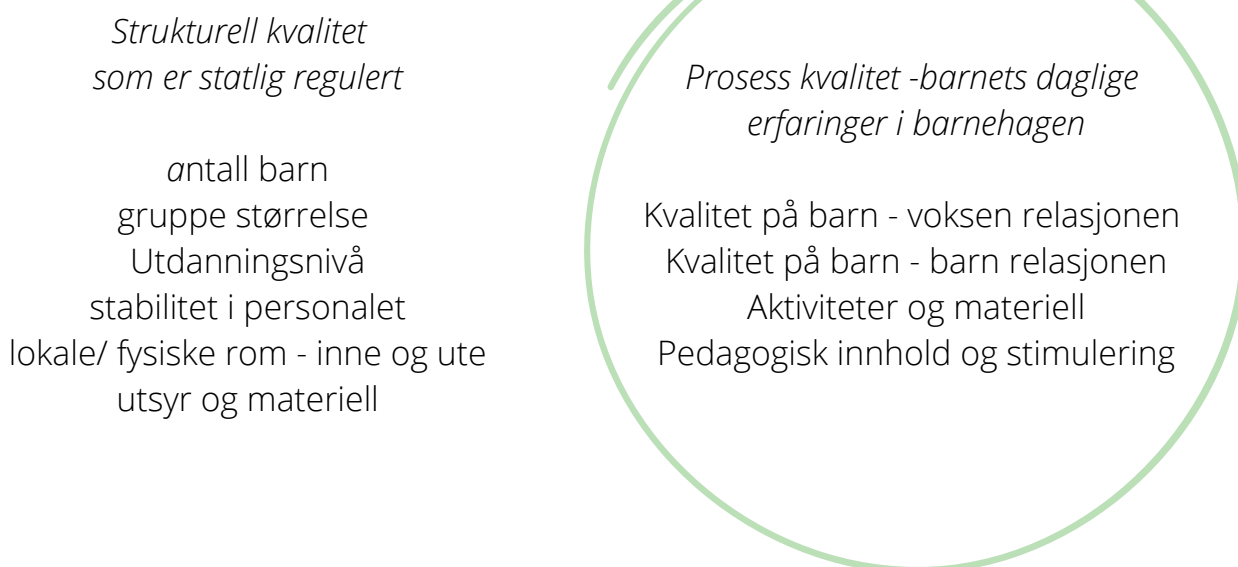
Oversikt over det helhetlige kvalitets- og kompetanseutviklingsarbeidet som synliggjør sammenhenger mellom lov plan og praksis

Utviklingstøttende barnehage er kommunens satsing på kvalitet og kompetanse heving, ved bruk av blant annet CLASS (Classroom assessment Scoring System) som felles plattform for prosess kvaliteten. CLASS beskriver det vi kaller for samspillsdimensjoner. Disse dimensjonene beskriver hvordan du som ansatt konkret kan styrke din relasjon til enkelt barn og barn i gruppe.

Gjennom systematisk arbeid på kommunalt-, barnehage-, avdelings-, og individnivå skapes det kollektive læringsprosesser.

Hva er barnehagekvalitet?

Som modellen viser er strukturellkvalitet statlig regulert og vi har ikke den samme påvirkningskraften. Når det gjelder prosesskvalitet gjelder det kvaliteten i barnets daglige erfaringer. Prosesskvalitet er noe vi kan øke ved å fremme positivt samspill mellom de ansatte og barna med de ressursene vi allerede har. Ansvarer ligger på barnehagen og hver enkelt ansatt med sin handlingskompetanse.

Den siste er resultatkvalitet som henger nøye sammen med de to overnevnte. Resultatkvalitet er hva vi ønsker å oppnå, hva skal komme barna våre til gode i våre barnehager. For eksempel kan de ansattes og deres utdanning og kompetanse (strukturkvalitet) påvirke hvordan samspillet mellom barn og ansatte blir (prosesskvalitet), som igjen har betydning for barns trivsel og utvikling (resultatkvalitet). (udir.no)

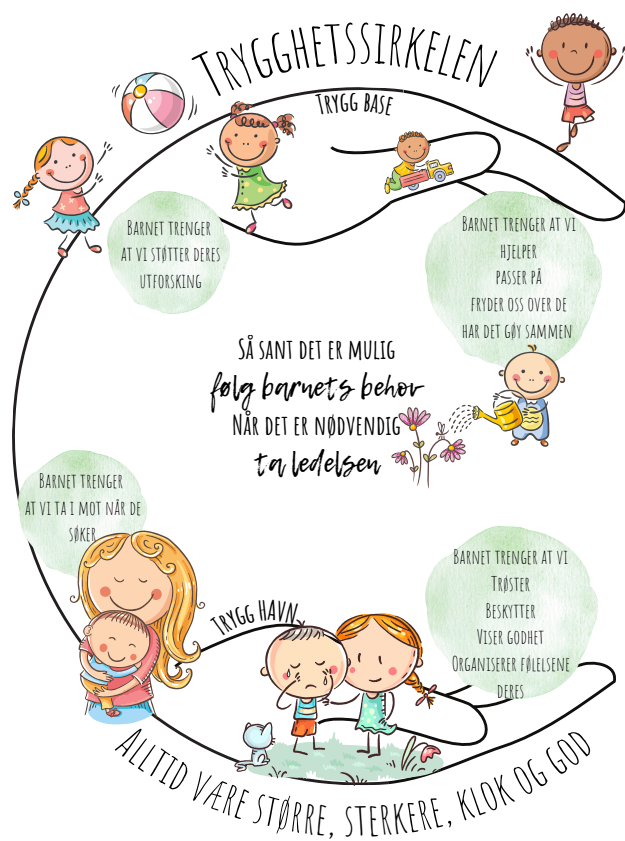
Trygghetssirkelen

Barna i barnehagen er avhengige av stabile og trygge relasjoner til de ansatte. Selv om foreldre eller foresatte er barnets primære omsorgspersoner, har barnehagepersonalet en viktig rolle som sekundære omsorgspersoner. I og med at de fleste norske barn tilbringer store deler av dagen i barnehagen, er det avgjørende at ansatte evner å etablere relasjoner preget av trygghet og tillit.

Forskning viser at trygge relasjoner har stor betydning for barnets psykiske helse, og danner grunnlaget for videre emosjonell, sosial og kognitiv utvikling. For å kunne etablere trygg tilknytning, må den voksne ha evne til å forstå barnet «innenfra» – det vil si å tolke og møte barnets behov og følelser med sensitivitet og innsikt (Brantzæg, Torsteinson, Øiestad, 2015).

Et nyttig verktøy i dette arbeidet er Trygghetssirkelen. Den illustrerer hvordan barnet beveger seg mellom utforskning og behov for nærhet. Når barnet er oppe i sirkelen, utforsker det verden, men trenger fortsatt støtte, oppmuntring og felles glede. Når barnet er nede i sirkelen, søker det trøst, beskyttelse og hjelp til å regulere følelser (Powell, Cooper, Hoffman, Marvin, 2015).

Tilknytning og utforskning er gjensidig avhengige prosesser. Tilknytning handler om barnets behov for trygghet og beskyttelse, mens utforskning handler om barnets behov for selvstendighet og mestring (Brantzæg, Torsteinson, Øiestad, 2015). Å bruke Trygghetssirkelen aktivt, særlig i tilvenningsperioden, kan styrke barnets opplevelse av trygghet og fremme utvikling (Barnehage.no)

CLASS oppbygging

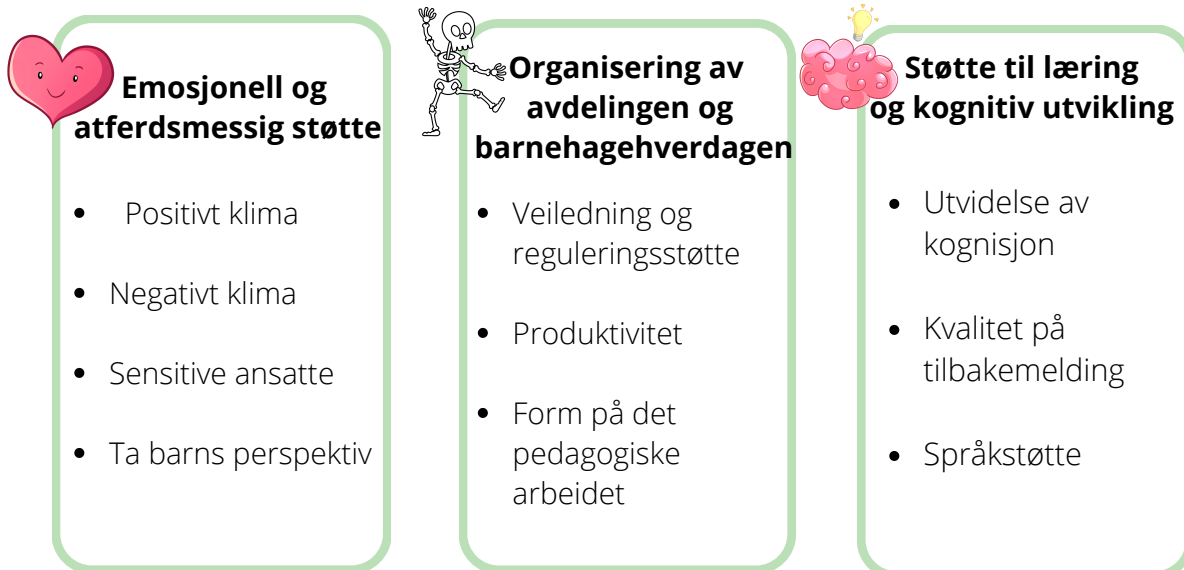
Observasjon av samspillskvalitet

Classroom Assessment Scoring System (CLASS; La Paro, K., Hamre, B.K., & Pianta R.C., 2012) er et observasjonsverktøy som er utviklet for å måle samspillskvaliteten mellom ansatte og barn fra barnehage til ungdomsskole.

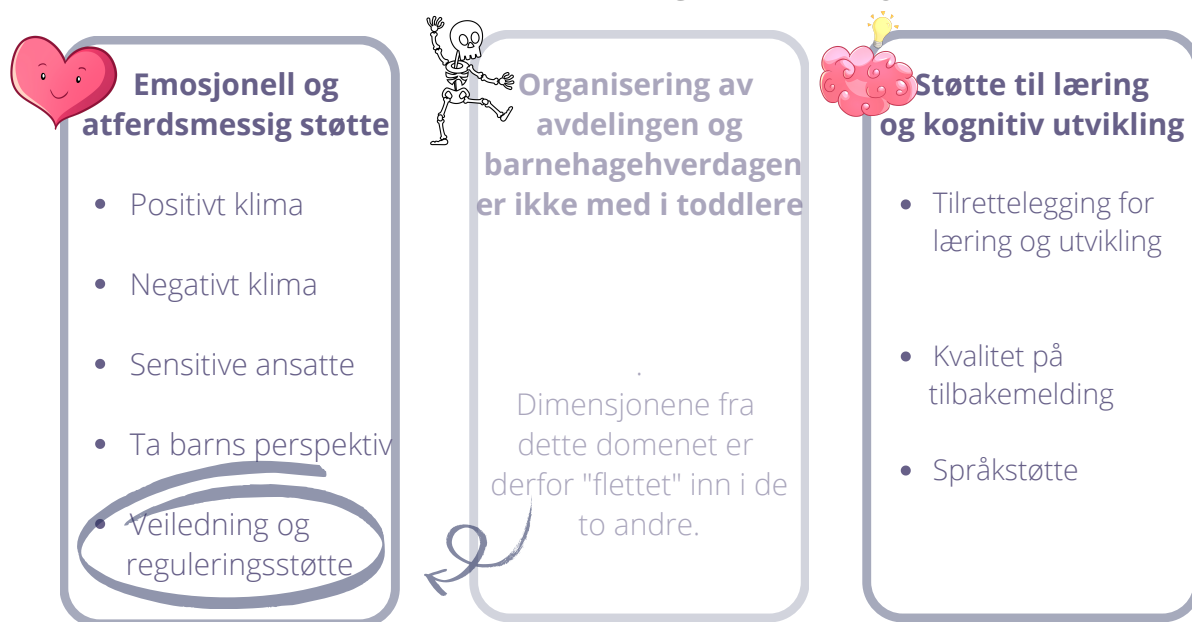
CLASS er et måleverktøy som måler kvaliteten på samspillet mellom ansatt og barn på gruppenivå. CLASS har hovedfokus på de ansatte og deres ansvar for å legge tilrette for og støtte alle barns utvikling av trygghet, læring og trivsel.

Under ser du oppbyggingen og videre vil du få en innføring i hver enkelt dimensjon.

Pre k - domener og dimensjoner

Toddler - domener og dimensjoner

Positivt klima

Relasjoner

- Fysisk nærhet
- Turtaking og respons i samspill
- Deling, empati og trøst mellom barn

Positiv affekt

- Smil latter
- Entusiasme
- Verbal eller fysisk hengivenhet

Positiv kommunikasjon

- Blikkontakt
- Kroppsorientert
- Intoning

Respekt

- Varm rolig stemme
- Respektfullt språk
- Samarbeid og deling

Hva er et positivt klima?

Positivt klima kjennetegnes ved at ansatte og barn har et god relasjon, at de viser interesse og respekt for hverandre og har glede av å være sammen. Dette uttrykkes både verbalt og gjennom kroppsspråket. Både ansatte og barn trives best i et positivt klima. Ved at både barn og ansatte viser respekt og interesse for hverandre, og ved å vise entusiasme og glede skapes et godt miljø å være og å lære i.

Hvorfor er positivt klima viktig?

Positivt klima legger selve grunnlaget for barnas lek, utforskning og læring i barnehagen. Ved at både barn og ansatte viser respekt og interesse for hverandre, og ved å vise entusiasme og glede skapes et godt miljø å være og å lære i. Det vil fremme barnas trivsel og trygghet, og er viktig for følelsesmessig og sosial utvikling.

Hvordan fremme et positivt klima?

Et positivt klima er noe vi må jobbe aktivt for å skape. Positivt klima handler i praksis om å fremme gode relasjoner og positive følelser mellom både deg og barna og mellom barn. Det er du som ansatt som har ansvar for relasjonen, og det er også ditt ansvar å bidra til et positivt klima.

Gode relasjoner

Gode relasjoner mellom ansatte og barn styrkes gjennom fysisk nærhet og tilstedeværelse i barnas hverdag. Ved å være i barnas øyenhøyde – på gulvet, i sandkassen eller ved bordet – signaliserer du tilgjengelighet og interesse. Dette legger til rette for trygghet og god kommunikasjon.

Aktiv deltakelse i lek og aktiviteter gir mulighet for gjensidig kommunikasjon, der du som ansatt viser at du er interessert i hva barna gjør og sier. Gjennom slike samspill utvikles relasjonen, og du får innsikt i barnas perspektiver og behov.

Det er også viktig å støtte barnas kontakt med hverandre. For å være en aktiv støtte i sosialt samspill må du delta i leken. Enkelte barn kan ha behov for ekstra hjelp for å bli inkludert eller for å følge lekens dynamikk. Har du lagt merke til hvordan det ofte kommer flere barn til når du setter deg ned og bygger med LEGO sammen med ett barn? Din tilstedeværelse kan fungere som en trygg inngangsport for barn som trenger støtte til å delta i fellesskapet.

Gjennom bevisst og aktiv deltakelse i barnas lek og samspill, bidrar du til å fremme inkludering, utvikling og trivsel i barnegruppen.

Positiv affekt

Positive følelser formidles gjennom aktivt og engasjert samspill med barna. Smil, latter og felles glede styrker relasjonen og skaper trygghet. Vis entusiasme og del barnas opplevelser – både verbalt, for eksempel ved å si: «Så hyggelig det er å være sammen med dere!», og fysisk, gjennom en klem, high five eller annen positiv berøring.

Ved å dele barnas glede og uttrykke egne positive følelser, bidrar du til et inkluderende og emosjonelt støttende miljø

Positiv kommunikasjon

Positiv kommunikasjon vises når du setter deg i samme øyenhøyde som dem og søker øyekontakt. Du skal være bevisst om kroppsholdningen din signaliserer din tilgjengelighet for barna og interesse for dem. Ved å gi kommentarer som at “du savnet barnet som var sykt dagen før” eller “jeg synes vi er gode på dette” er positive bemerkninger som styrker det positive klimaet.

Respekt

Barna lærer seg en respektfull væremåte ved å oppleve hvordan du er mot dem og andre, både barn og voksne. Vis både barn og ansatte på avdelingen respekt ved å være høflige og bruke et respektfullt språk. Si “takkt” og “vær så god” og oppmuntre barna til å gjøre det samme. Bruk en varm og rolig stemme. Bruk også barnas navn når du snakker med dem. Ved at du nikker og smiler når dere snakker sammen viser du at du er oppmerksom og lytter.

Skal du hjelpe et barn kan du forberede barnet på hva som skal skje ved å sette ord på det. For eksempel; skal du tørke et barns nese, ha blikkontakt og si hva du skal gjøre FØR barnet tørkes.

Husk å vise interesse, medfølelse og forståelse for det barnet forteller.

Negativt klima

Negativ affekt

- Irritabilitet
- Sinne
- Streng stemme

Negativ kontroll

- Roping
- Trusler
- Fysiske handlinger/straff

Negativ væremåte hos ansatte

- Ironi, sarkastisk stemme/uttalelser
- Erting, terging
- Ydmykelse

Negativ væremåte hos barn

- Krangling og konflikter mellom barn
- Eskalerende frustrasjon
- Eskalerende negativitet

Hva er et negativt klima?

Negativt klima kjennetegnes ved hendelser der negative følelser mellom deg og barna, eller barna imellom kommer til uttrykk. Det kan være kontroll av barn på en negativ måte, trusler, og annen negativ væremåte. At barn hyppig uttrykker negative følelser, for eksempel sinne som varer over tid eller eskalerer, er også typisk for et negativt klima i en avdeling.

Hvorfor er fravær av negativt klima viktig?

Negativt klima vil hemme barns trivsel, trygghet og utvikling hvis det forekommer ofte. Ansatte kan også mistroies og bli slitne på en avdeling/i en gruppe med mye negativt klima.

Hvordan unngå negativt klima?

For å unngå negativt klima må du kunne gjenkjenne tegn på at det er tilstede og deretter bidra til både å forebygge og stoppe det. Negativt klima omfatter: negative følelser, negativ kontroll, negativ væremåte hos ansatte og negativ væremåte hos barna.

Negative følelser

Barn er svært sensitive for voksnes følelsesuttrykk – også de som ikke sies høyt. De «leser» ansattes ansiktsuttrykk, blikk, kroppsholdning, stemmebruk og bevegelser. Selv når vi tror vi skjuler irritasjon eller frustrasjon, kan barna merke det.

Negative følelser kan uttrykkes gjennom:

- Irritabilitet, sinne, frustrasjon eller oppgitthet
- Avvisning eller likegyldighet
- Bruk av streng, hard eller sint stemme
- Harde eller brå bevegelser i kontakt med barn

Slike uttrykk kan skape utrygghet og påvirke barnets opplevelse av seg selv og relasjonen til den ansatte. Det er derfor viktig å være bevisst på både verbale og nonverbale signaler i møte med barn.

Negativ kontroll

Negativ kontroll handler om å forsøke å styre barns atferd gjennom kjeft, trusler, straff eller fysisk håndtering – som å løfte, dra eller skyve barnet bort. Dette kan skape frykt, men fremmer verken læring eller utvikling. Barn som blir utsatt for negativ kontroll, adlyder ofte for å unngå ubehag, ikke fordi de har lært noe nytt.

Trusler vs. naturlige konsekvenser

Det er viktig å skille mellom trusler og naturlige konsekvenser:

- Naturlig konsekvens: "Hvis du kaster ballen over gjerdet, blir den borte og du får den ikke tilbake."
- Trussel: "Hvis du kaster ballen over gjerdet, låser jeg den inne."

Trusler skaper usikkerhet og svekker barnets tillit til voksne. Naturlige konsekvenser gir barnet mulighet til å forstå sammenhengen mellom handling og resultat.

Kjeftingens konsekvenser

Kjefting kan føre til at barnet føler skyld ("jeg gjorde noe galt") eller skam ("jeg er feil"). Det påvirker barnets kroppsspråk – barnet trekker seg unna, ser ned eller forsøker å beskytte seg. Kjefting skjer ofte med høy og sint stemme, noe som kan virke skremmende og uforutsigbart for barn.

Negativ væremåte hos ansatte

Negativ væremåte handler om hvordan voksne uttrykker seg – både verbalt og nonverbalt – på en måte som kan virke krenkende eller nedlatende for barn. Dette kan være:

- Sarkasme
- Ironi
- Erting
- Krenkende kommentarer
- Ydmykende kroppsspråk (f.eks. himling med øynene, sukk, oppgitt mimikk)

Slike uttrykksformer kan virke uskyldige i en travel hverdag, men de kan ha stor innvirkning på barnets selvfølelse. Mange barn vil oppleve intens skam, noe som kan påvirke deres trygghet og relasjon til ansatte over tid. Vi skal aldri bruke skam som et virkemiddel for å kontrollere barns atferd.

Negativ væremåte hos barn

Et negativt klima blant barna kan komme til uttrykk gjennom:

- Hyppige konflikter og krangling
- Økt frustrasjon, sinne og uro
- Manglende evne til å løse uenigheter på en konstruktiv måte

Uenigheter mellom barn er naturlig og en del av sosial læring. Vår rolle er å støtte barna i å håndtere disse situasjonene på en trygg og utviklende måte – ikke la konfliktene eskalere eller bli ignorert.

Utfordrende situasjoner

Alle ansatte vil fra tid til annen oppleve situasjoner som vekker frustrasjon, irritasjon eller avmakt. Det kan være når barn bråker, bruker høy stemme, krangler, sutrer, klenger eller ikke hører etter. Slike situasjoner er vanlige i barnehagehverdagen, og det er naturlig at vi reagerer forskjellig.

Noen kan kjenne seg overveldet når barn er klengende eller sutrete, mens andre reagerer sterkere på sinne og aggresjon. Noen blir irriterte, andre trekker seg unna og blir passive. Det viktigste er å være bevisst på egne reaksjonsmønstre, slik at ansvaret ikke skyves over på barnet. Når vi kjenner våre egne triggere og hvilke barn vi opplever som spesielt krevende, kan vi lettere jobbe med å regulere oss selv og møte barnet med støtte og forståelse.

Hva kan du gjøre når du blir frustrert?

Ta en pause

Når du merker at frustrasjonen tar overhånd, kan det være nyttig å ta en kort pause fra situasjonen. En kollega kan overta samspillet med barnet, slik at du får tid til å hente deg inn. Et godt samarbeid i personalgruppen gjør det lettere å støtte hverandre i krevende øyeblikk.

Bruk pusten

En enkel og effektiv måte å regulere egne følelser på er å bruke pusten aktivt. Pust rolig inn gjennom nesen, tell til tre, og pust ut igjen. Gjenta noen ganger mens du følger pusten med oppmerksomheten din. Gjesping kan også fungere som en naturlig regulering. Når du kjenner at du er roligere, kan du rette fokuset mot barnet og forsøke å forstå hva det trenger. Kanskje barnet er trøtt, urolig, eller trenger hjelp til å komme i gang med en aktivitet?

Reparer relasjonen

Noen ganger reagerer vi med sinne eller irritasjon, og innser i øyeblikket at reaksjonen var urimelig. Da er det viktig å ta ansvar og reparere relasjonen. Si unnskyld, og forklar barnet at det ikke var meningen å bli sint. Når noe har gått galt, er det den ansatte som har ansvar for å gjenopprette tryggheten. Vi har mer erfaring og modenhet enn barnet, og det er vårt ansvar å ivareta relasjonen.

Sensitive ansatte

Oppmerksomhet

- Forutser problemer og støtter barna
- Legger merke til manglende forståelse og eller vanskeligheter

Respons

- Anerkjenner følelser
- Gir komfort og hjelp
- Gir individuell hjelp

Ser problemer

- Hjelper på en effektiv og tidsriktig måte
- Hjelper å løse problemer

Barnas velvære

- Søker trøst og støtte
- Deltar og er engasjerte
- Tar sjanser

Hva er ansattes sensitivitet?

Sensitivitet handler om at du er oppmerksom når du er sammen med barna. At du fanger opp og tolker barnas ulike signaler og møter barnas behov, følelser og uttrykk med hensiktsmessige reaksjoner.

Hvorfor er sensitive ansatte viktig?

Sensitivitet fremmer *mer enn noe annet* barns trygghet. Det er en forutsetning for deres trygge tilknytning og tillit til voksne, samt deres følelsesmessige og sosiale utvikling. De møter både positive og vanskelige følelser med forståelse, og hjelper barnet med å regulere og uttrykke dem på gode måter. Dette styrker barnets selvfølelse og evne til å håndtere motgang.

Hvordan være sensitiv?

Å være sensitiv handler om å være oppmerksom, tilstede og svare barnet med varme og forståelse. Når du som ansatt møter barn med sensitivitet, skapes et miljø preget av trygghet, trivsel og tillit.

Oppmerksomhet

Å være oppmerksom på alle barna i avdelingen er en viktig del av det pedagogiske arbeidet. Selv om du sitter med ett barn, bør du jevnlig se deg rundt og fange opp signaler fra andre barn – både verbale og nonverbale. Barn som trekker seg unna eller tar lite kontakt, trenger ekstra sensitive ansatte som aktivt forsøker å etablere kontakt og gir dem rom til å bli sett.

Følg med på samspillet mellom barna: Er alle inkludert? Har hvert barn noen å være sammen med i løpet av dagen? Ved å observere barnas lek og samhandling, kan du støtte dem der det trengs – enten det handler om å leke sammen eller få ro til å leke alene.

Gi barna gode svar eller reaksjoner

Barn trenger å bli møtt med respons når de forsøker å kommunisere. Hvis du ikke svarer, kan barnet føle seg avvist. Selv en enkel tilbakemelding som “Jeg ser at du vil vise meg noe – jeg kommer straks” kan være nok til å bekrefte barnets initiativ.

Tilpass reaksjoner og støtte til barnets behov og situasjon. Kanskje trenger barnet en rolig stund med en bok, eller hjelp til å nå opp til en hylle. Sensitive ansatte setter ord på og hjelper barnet med å forstå og regulere følelser. Det handler om å se bak atferden og spørre: “Hva trenger dette barnet av meg nå?”

Barn har ofte sterke følelser – både glede og frustrasjon. I slike øyeblikk er det viktig at ansatte møter dem med forståelse og støtte, ikke med avvisning eller distraksjon. Barn lærer å regulere følelser gjennom samspill med voksne, og trenger tid og trygghet for å utvikle selvregulering.

Barnas trygghet og trivsel

Trygge barn viser positive følelser, søker støtte og trøst ved behov, og deltar aktivt i lek med både ansatte og andre barn. Noen barn viser dette tydelig, mens andre uttrykker behov mer subtilt. Vær oppmerksom på barn som trekker seg unna – de trenger også å bli sett og støttet.

Barn er forskjellige

Barn uttrykker følelser på ulike måter. Noen gråter, andre blir stille. Noen reagerer med sinne selv om de egentlig er triste eller redde. Andre viser lite følelser utad, og det kan være vanskelig å vite hva de trenger.

Som ansatt må du ta deg tid til å bli kjent med hvert enkelt barn og deres måte å uttrykke følelser på. Når barnet opplever at du er interessert og kjenner det godt, vil det lettere dele følelsene sine med deg. Dette gir mulighet for støtte, regulering og utvikling av emosjonell kompetanse.

Å sette ord på følelsene

Å hjelpe barn med å sette ord på følelsene sine er en viktig del av det emosjonelle støttende arbeidet i barnehagen. Når du som ansatt bekrefter barnets følelser med ord, gir du barnet et språk for indre opplevelser. Dette bidrar til at barnet blir kjent med egne følelser, lærer å uttrykke dem og etter hvert regulere dem.

Eksempler på hvordan du kan støtte barnet i å sette ord på følelsene:

- «Det virker som du er lei deg fordi du savner mamma – noen ganger savner jeg også min mamma.»
- «Nå tror jeg at du ble litt redd.»
- «Det gjorde vondt.»
- «Jeg skjønner at du ble sint når du måtte slutte å leke fordi vi skulle spise.»
- «Du ble lei deg fordi du falt og slo deg.»
- «Jeg vet at du også ville ha klossene, og jeg skjønner at du er sint fordi du ikke fikk dem.»

Ved å møte barnets følelser med sensitivitet og forståelse, gir du barnet trygghet til å utforske og uttrykke det som skjer på innsiden.

Trøst og hjelp med å komme seg videre

Trøst handler om mer enn å roe ned – det handler om å anerkjenne barnets følelser og vise at du forstår. Når du setter ord på følelsen og barnet opplever seg sett og forstått, kan du gradvis hjelpe barnet med å rette oppmerksomheten utover igjen.

Dette kalles ofte å "trøste igjennom":

- Først møter du barnet i følelsen og er til stede i det som er vanskelig.
- Når intensiteten av følelsen avtar, hjelper du barnet med å finne en vei videre.

Det er viktig at barnet først får oppleve at du har forstått hvordan det har det. Hvis du forsøker å avlede barnet for tidlig, kan det oppleves som at følelsene ikke er viktige eller må skjules.

Eksempler på hvordan du kan hjelpe barnet videre:

- «Nå går vi bort til Oscar og forteller hvorfor du ble sint, så skal jeg hjelpe dere å leke videre.»
- «Vil du at vi skal leke litt sammen?»
- «Vil du sitte på fanget litt, så kan vi lese en bok sammen før vi går tilbake?»

Gjennom denne typen støtte lærer barnet at følelser er naturlige, at de går over, og at vanskelige situasjoner kan løses med hjelp fra trygge voksne.

Ta barns perspektiv

Fleksibilitet og fokus på barna

- Vise fleksibilitet
- Følge barnets initiativ
- Gi valgmuligheter
- Fremme barns uttrykk og ideer

Støtte til selvstendighet

- Tillat valg
- La barn lede
- Gi barn ansvarsoppgaver

Barns uttrykk

- Oppmuntre til barnestyrt samtale
- Trekk ut barnas ideer og perspektiver

Barna får bevege seg

- Tillat bevegelser
- Ikke vær rigid

Hva vil det si å ta barnets perspektiv?

Å ta barnets perspektiv innebærer å forstå og anerkjenne barnets interesser, motivasjon og synspunkter i hverdagen. Det handler også om å støtte barnets selvstendighet og ansvar i daglige situasjoner, og gi rom for medvirkning.

Hvorfor er det viktig å ta barns perspektiv?

Barn trenger å erfare at deres meninger og valg har betydning. Dette styrker selvfølelsen og opplevelsen av å ha verdi. Å ta barnets perspektiv bidrar til mestring og utvikling, både i voksenstyrte og barneinitierte aktiviteter.

Hvordan kan dere ta barns perspektiv?

For å støtte barns perspektiv må du som ansatt være lyttende, fleksibel og nysgjerrig. Still åpne spørsmål, inviter til refleksjon og bruk hverdagsaktiviteter til å fremme selvstendighet og deltakelse

Fleksibilitet og fokus på barna

Å ha fokus på barnet innebærer å være tilstede i barnets opplevelse og å følge barnets initiativ når det er mulig. Dette betyr at ansatte aktivt observerer hva barnet er opptatt av, og deltar i barnets lek og utforskning med genuin interesse. Når personalet viser at de verdsetter barnets perspektiv, styrkes barnets følelse av å bli sett og hørt.

I praksis handler dette om å gi barna valgmuligheter i hverdagen – både i organiserte aktiviteter og i frilek. Valg som “Vil du ha banan eller eple?” eller “Vil du leke med bilene eller klossene?” gir barnet en opplevelse av kontroll og medvirkning. Samtidig gir det ansatte innsikt i barnets preferanser og interesser.

Det er også viktig å tilrettelegge aktiviteter ut fra det barna viser engasjement for. Hvis barna for eksempel viser stor interesse for småkryp ute, kan dette følges opp med bøker, samtaler og kreative aktiviteter knyttet til temaet. Slik skapes en meningsfull sammenheng mellom barnets opplevelser og det pedagogiske innholdet.

Fleksibilitet er en sentral del av dette arbeidet. Selv om rutiner gir trygghet, må det være rom for å tilpasse dagen etter barnas behov. Et barn som er trøtt tidligere enn planlagt, bør få mulighet til å hvile. Et barn som viser stor glede over en aktivitet, bør få tid til å fordype seg. Ved å følge barnets “flyt” og rytme, støtter vi barnets utvikling og trivsel.

Støtte til selvstendighet

Å støtte barns selvstendighet handler om å gi dem mulighet til å prøve selv, ta ansvar og oppleve mestring. Dette er avgjørende for utviklingen av et positivt selvbilde og troen på egne evner. Når barn får delta aktivt i hverdagslige gjøremål – som å rydde, hente ting selv, eller hjelpe til med måltider – opplever de at de er viktige og at deres innsats betyr noe.

Selvstendighet utvikles også gjennom frilek, der barna får velge aktivitet og utforske på egne premisser. Noen barn trenger støtte for å komme i gang, og da kan ansatte bidra med enkle valg eller være en trygg tilstedeværelse. Det er viktig å gi rom for at barn prøver og feiler, og at ikke alt må gjøres “riktig” – det er prosessen og innsatsen som teller.

Tilgjengelighet til materiell og utstyr er også en viktig faktor. Når barn selv kan hente det de trenger, fremmes initiativ og ansvar. Ansatte bør være bevisste på hvordan rommet og materialene er organisert, slik at det inviterer til selvstendig bruk.

I sosiale situasjoner må barn få støtte til å håndtere konflikter og forstå andres perspektiver. Dette innebærer å hjelpe barna med å sette ord på egne følelser, og å veilede dem i å finne løsninger sammen. Ved å støtte barn i å uttrykke seg og lytte til andre, utvikles empati og sosial kompetanse. Historier og samtaler om følelser og vennskap kan være gode verktøy i dette arbeidet.

Barns uttrykk

Barn uttrykker seg på ulike måter – gjennom språk, lek, kroppsspråk og følelser. Ansatte bør aktivt lytte og trekke frem barnas ideer og perspektiver i samtaler og aktiviteter. Å oppmuntre til barnestyrt samtale gir barna mulighet til å reflektere og sette ord på egne tanker og erfaringer.

Ved å anerkjenne og støtte barnas uttrykk, bidrar du til utvikling av språk, identitet og sosial kompetanse. Dette krever en lyttende og tilstedeværende voksen som gir rom for barnas stemme i hverdagen.

Barn får bevege seg

Bevegelse er en naturlig og nødvendig del av barns utvikling. Barna skal få bevege seg fritt og delta aktivt i hverdagen. Ansatte bør legge til rette for fysisk utfoldelse og unngå rigide strukturer som begrenser barnas behov for bevegelse.

Aktiviteter bør planlegges med mulighet for variasjon og utforskning. Når barn viser engasjement – som å lage dyreløyer under en lesestund – bør dette støttes og inkluderes som en del av læringen. Ved å tillate og støtte barns naturlige aktivitetsnivå, fremmes både fysisk og psykisk helse, og barnas glede og deltakelse styrkes.

Veiledning og reguleringsstøtte

Tydelige forventninger

- Tydelige forventninger
- Uttalte regler

Proaktiv

- Forutser problematferd eller eskalering
- Lav reaktivitet
- Monitorerer

Veiledning

- Effektiv reduksjon av uønsket atferd
- Fokus på positiv atferd
- Positiv reformulering
- Bruk signaler og hint som støtte

Barnas atferd

- Følger avdelingens regler, rutiner og overganger
- Lite uro

Hva er veiledning og reguleringsstøtte?

Reguleringsstøtte innebærer å møte barns følelsesmessige uttrykk med forståelse og støtte. Det handler om å hjelpe barn med å regulere egne følelser og atferd, slik at de kan fungere hensiktsmessig i sosiale situasjoner. Målet er å fremme trygghet og utvikling gjennom tilpasset støtte i samspill.

Hvorfor er veiledning og reguleringsstøtte viktig?

Barn har begrenset kapasitet til selvregulering og trenger derfor støtte fra deg som ansatt for å håndtere følelser og sosiale utfordringer. Reguleringsstøtte bidrar til at barn utvikler forståelse for egne reaksjoner og lærer gode strategier for samhandling. Når barn blir møtt med empati og veiledning, styrkes både trivsel og læring.

Hvordan tilrettelegge for veiledning og reguleringsstøtte?

En proaktiv tilnærming innebærer å planlegge plassering og rollefordeling blant ansatte. Ved å være strategisk til stede i rommet, kan de ansatte lettere identifisere og møte barn som har behov for støtte. Dette legger til rette for at barn får hjelp til å mestre situasjoner og delta videre i lek og aktivitet.

Støtte til positiv atferd

Å støtte positiv atferd innebærer å aktivt anerkjenne og synliggjøre ønsket atferd hos barn. Dette gjøres ved å gi konkret og spesifikk ros, som for eksempel: «Takk for at du venter så tålmodig» eller «Se – Per har allerede kledd på seg og er klar». Slike tilbakemeldinger gir barna tydelige signaler om hva som er ønsket, og bidrar til å styrke deres forståelse for positiv samhandling. Unngå generell ros som «så flinke dere er» – vær heller presis: «Så flott at dere har ryddet alle klossene, Mari og Ole!» Dette gir også andre barn i gruppen innsikt i hva som forventes, og kan føre til en smitteeffekt der flere viser samme atferd.

Fordel ros jevnt i gruppen, og vær særlig oppmerksom på barn som strever med å vise ønsket atferd – let aktivt etter situasjoner der disse barna kan få positiv tilbakemelding. Når barn viser uønsket atferd, er det viktig å tilby alternative handlingsmåter. Dersom et barn for eksempel kaster en ball mot et annet barn, kan du si: «Eva, vi triller ballen så ingen blir truffet og får vondt. Prøv heller å trille ballen til Per.» I noen tilfeller kan et fysisk hint være tilstrekkelig, som å klappe på en stol for å minne barnet om å sette seg ned.

Bruk positiv formulering av regler, som «Vi holder hendene for oss selv i samlingsstund», i stedet for «Ikke slå». Dette gir barnet tydelig informasjon om hva som forventes, og styrker deres evne til å handle i tråd med reglene. Eksempler på positiv reformulering kan være: «Klossene bruker vi til å bygge med» eller «Føttene våre skal være på gulvet». Gi tydelige og konkrete beskjeder, og sett grenser på en forutsigbar, vennlig og trygg måte. Bruk påminnelser som gir barnet mulighet til å korrigere seg selv: «Ann sa at det var ryddetid. Se her, nå kan du legge klossene i denne kassen.»

Ved aggressiv atferd er det viktig å stoppe handlingen og samtidig vise barnet hvordan det kan uttrykke seg på en mer hensiktsmessig måte: «Jeg vil ikke at du skal slå Mari, men jeg vil vite hva som gjorde deg så sint. Så kan jeg hjelpe deg å si ifra til Mari.» Å sette ord på følelser og vise interesse for barnets opplevelse bidrar til å dempe reaksjonen og styrke barnets evne til å uttrykke seg konstruktivt.

Bruk alltid en rolig og vennlig stemme, også i konfliktsituasjoner. Les eller fortell historier som illustrerer enkle konflikter og hvordan de kan løses. Husk at barns protester er en naturlig og viktig del av utviklingen.

Tilpass språket til barnets nivå, og vær konkret slik at barnet forstår hva som forventes.

Proaktive ansatte

Å være proaktiv som ansatt innebærer å ha kontinuerlig oppmerksomhet på barnas aktiviteter og samspill. Ved å følge med på kroppsspråk, ansiktsuttrykk og stemmeleie, kan du tidlig identifisere situasjoner som kan utvikle seg negativt og gripe inn før de eskalerer. Dette gir mulighet for å veilede og støtte barna på en trygg og rolig måte. Som ansatt har du ansvar for å ta ledelse når det er nødvendig.

Barna trenger tydelige og vennlige forventninger, formidlet med enkelt og konkret språk: «Nå vil jeg at du sitter med rumpa på stolen din.» Forventningene må tilpasses barnets utviklingsnivå – for eksempel kan det være urealistisk å forvente at en toåring skal dele leker. I slike tilfeller kan det være hensiktsmessig å ha flere like leker tilgjengelig for å redusere konflikter.

Forbered barna på hva som skal skje gjennom tydelig kommunikasjon: «Nå skal vi sette oss ved bordet og spise.» Når både barn og ansatte kjenner dagens struktur og forventninger, skapes en roligere hverdag med mer tid til lek og læring. Ved endringer i rutiner er det viktig å informere barna i god tid, for eksempel: «I dag skal vi spise ute ved sandkassen.»

En fast dagsrytme og enkle, kjente regler gir barna trygghet og forutsigbarhet. Visuelle hjelpemidler som illustrasjoner av rutiner og regler kan styrke barnas forståelse og deltakelse. Tydelige rutiner for daglige gjøremål, som håndvask før måltider, bør gjennomføres på en positiv og konsekvent måte.

Barn vil ofte teste grenser, og det er viktig at personalet gir samme beskjed hver gang og gjentar forventningene. Dette hjelper barnet med å forstå hva som er tillatt. Bruk konkrete påminnelser når barnet glemmer seg: «Anne sa at det var ryddetid. Se her, nå kan du legge klossene i denne kassen.»

Barnas atferd

Barns atferd påvirkes i stor grad av hvordan dagen er organisert. Ved å minimere ventetid gjennom god planlegging og samarbeid mellom ansatte, kan man skape en mer forutsigbar og trygg hverdag. Dette reduserer risikoen for frustrasjon og konflikter, og gir barna bedre forutsetninger for å delta aktivt i lek og aktiviteter.

Vær oppmerksom på tidspunkter der uønsket atferd ofte oppstår, og planlegg alternative aktiviteter som kan tilbys ved behov. Forbered rommet med ulike stasjoner – for eksempel tegnesaker, puslespill og byggeklosser – slik at barna har noe å gå til med en gang. La gjerne barna være med på å velge aktivitet, men sørg for at valget skjer før forrige aktivitet avsluttes, slik at overgangen blir smidig.

Støtt barna i regulering av atferd ved å gi vennlige påminnelser om ønsket væremåte, kombinert med positivt kroppsspråk og blikkontakt: «Nå vil jeg at du ...». Du som ansatt skal være tydelige rollemodeller og vise den atferden du ønsker å se hos barna.

Reflekter jevnlig over hvilke forventninger som stilles til barna. Er kravene realistiske og tilpasset barnets utviklingsnivå? Det er viktig å erkjenne at små barn ikke alltid klarer å dele eller vente på tur, selv om de har fått beskjed mange ganger. Forventningene må være meningsfulle og utviklingsstøttende.

Når negativ atferd uteblir, er det ofte et tegn på at barna får god støtte til regulering. Dette viser at personalet er til stede, oppmerksomme og har tilrettelagt miljøet på en måte som fremmer mestring og positiv utvikling.

Produktivitet

Maksimere læringsmuligheter

- Tilbud av lek og aktiviteter, også når en er ferdig på et sted
- Få avbrytelser
- Tilpasset tempo

Rutiner

- Kjente rutiner- barna vet hva de skal gjøre
- Klare instruksjoner
- Minimal vandring og venting

Overganger

- Korte
- Forutsigbare
- Oppfølging
- Læring

Forberedelse

- Materialer er klare
- Leker er tilgjengelige- i barnas høyde

Hva er produktivitet?

Produktivitet i barnehagen handler om hvordan de ansatte tilrettelegger for at barna er kontinuerlig engasjert i lek, læring og sosialt samspill gjennom hele dagen. En produktiv avdeling kjennetegnes ved at både barn og ansatte vet hva som forventes, og hvordan dagen skal gjennomføres. Tid går ikke tapt på grunn av uklarhet, manglende materialer, venting eller praktiske oppgaver som forstyrrer barnas aktiviteter. De ansatte har en tydelig plan og struktur som sikrer flyt og kontinuitet.

Hvorfor er det viktig?

En produktiv avdeling gir barna optimale muligheter for utvikling gjennom lek og læring. Når praktiske gjøremål og ventetid minimeres, øker barnas deltakelse i meningsfulle aktiviteter. Dette styrker deres sosiale ferdigheter og reduserer risikoen for atferd som kan forstyrre fellesskapet. Barn som ikke er involvert, har større sannsynlighet for å ta i bruk strategier som skaper uro – derfor er det viktig at alle barn inkluderes aktivt gjennom hele dagen.

Hvordan etablerer vi en produktiv avdeling?

Produktivitet skapes gjennom tydelige dagsrytmer og faste strukturer som gir forutsigbarhet og trygghet. Når både barn og ansatte vet hva som skjer og hva som skal skje, blir hverdagen mer oversiktlig. Materialer og leker bør være lett tilgjengelige og ha faste plasser, slik at barna enkelt kan finne det de trenger. Dette gir rom for selvstendighet og kontinuerlig aktivitet, og bidrar til en godt fungerende barnehagehverdag.

Tilrettelegg for lek og læring

For å sikre at barna er aktivt engasjert gjennom hele barnehagedagen, bør det kontinuerlig tilbys varierte og tilpassede aktiviteter. Når et barn for eksempel er raskt ferdig med å kle på seg, kan det tilbys en alternativ aktivitet som å lese en bok eller bygge med klosser. Dette gir mulighet for meningsfulle interaksjoner og støtter barnets utvikling gjennom lek og læring.

Vær organisert og effektiv

En tydelig plan for dagen gir rom for tilstedeværelse og kvalitet i samspillet med barna. Forbered nødvendige materialer på forhånd, og gjør planen kjent for både barn og ansatte. Gi klare og enkle instruksjoner underveis, og informer om hva som kommer videre i løpet av dagen. Dette skaper trygghet og struktur.

Minimer avbrytelser og forstyrrelser

Effektiv håndtering av avbrytelser bidrar til at barna beholder fokus i lek og aktivitet. Ved uunngåelige forstyrrelser, bør ansatte raskt finne måter å engasjere barna igjen, slik at flyten i dagen opprettholdes.

Utnytt rutiner og overganger til læring

Overganger mellom aktiviteter gir gode muligheter for små læringsstunder. For eksempel kan barna kalles ut fra samling basert på første bokstav i navnet, noe som samtidig gir språklig stimulering. Slike grep gjør hverdagsrutiner til verdifulle læringsarenaer.

Hjelp barna med effektive overganger

Gi korte og tydelige beskjeder om hva barna skal gjøre, og vær konsekvent i formidlingen. Eksempelvis: «Når dere er ferdige med å rydde klossene, finner dere ei bok og setter dere på teppet.» Klare forventninger reduserer ventetid og gir mer tid til lek og aktivitet. Ved behov, gi vennlige påminnelser for å støtte barna i å følge instruksene.

Ha materialene klare og tilgjengelige

Organiser leker og materialer slik at barna enkelt kan finne dem selv. Når utstyr er plassert i barns høyde og har faste plasser, kan barna raskt komme i gang med egne aktiviteter uten å være avhengige av hjelp fra ansatte.

Ha forutsigbare rutiner på avdelingen

En tydelig dags struktur gir barna oversikt og trygghet. Lag gjerne en visuell oversikt over dagens aktiviteter som både barn og ansatte kan bruke. Dette gjør det enklere for barna å ta egne valg og delta aktivt, uten å måtte spørre de ansatte om hva som skjer videre.

Form på det pedagogiske arbeidet

Effektiv tilrettelegging og støtte

- Ansatte er involvert
- Effektfulle spørsmål
- styrke barnas involvering

Variasjon av modaliteter og materialer

- Utvalg av modaliteter, visuelle, auditive og bevegelsesmuligheter
- Interessante og kreative materialer
- Bruk av konkrete

Barnas interesse

- Aktiv deltakelse
- Lytter
- Felles fokus/oppmerksom

Intensjon i lek og læring

- Uttale intensjonen, hva som skal gjøres, gjentakelse av målet og oppsummering av hva som er blitt gjort

Formen på det pedagogiske arbeidet

Formen viser til hvilke metoder og strategier ansatte bruker for å engasjere barna i lek og læring. Ved å tilby varierte aktiviteter og bruke ulike sanser – som syn, hørsel, språk, berøring og bevegelse – skapes et rikt og inkluderende læringsmiljø.

Hvorfor er det viktig?

Når barn er aktive og engasjerte, øker både læring, konsentrasjon og deltakelse. En godt tilrettelagt pedagogisk form gir barna forståelse for hva de gjør og hvorfor, og styrker deres utvikling gjennom meningsfulle erfaringer.

Hvordan lykkes med formen?

Legg til rette for aktiviteter der barna kan bruke hele seg – både kropp og sanser. Vær oppmerksom på muligheter for engasjement i lek, samspill og læring, og tilpass innholdet til barnas interesser og utviklingsnivå.

Tilby variert lek og tilgjengelige materialer

For å fremme barns selvstendighet og engasjement i lek, bør leker og materialer være lett tilgjengelige og tilpasset barnas alder og utviklingsnivå. Når utstyret er plassert i barnas øyehøyde og har faste plasser, kan barna selv finne frem og ta initiativ til lek. Dette styrker både mestringsfølelse og selvregulering. Eksempelvis kan en hylle med sorterte byggeklosser, tegnesaker og bøker gi barna valgmuligheter og inspirere til ulike typer lek.

Ansattes deltakelse i leken er også viktig. Når du går inn i leke-kroken og bygger med klosser, leser en bok eller deltar i rollelek, viser du barna hvordan materialene kan brukes. Dette kan utvide barnas forståelse og interesse for lekemiljøet, og bidra til at de utforsker nye måter å leke på.

Aktiver og involver barna

Barn lærer best når de er aktive deltakere. Planlegg aktiviteter som inviterer flere barn inn i samspill, og bruk strategier som fremmer deltakelse. Still åpne spørsmål som: «Hva tror du skjer hvis vi blander disse fargene?» eller «Hvordan kan vi bygge tårnet høyere?» Slike spørsmål stimulerer nysgjerrighet og refleksjon.

Involver barna praktisk i aktivitetene. La dem dele ut materialer, snu sider i boka, holde konkreter eller velge sang. For eksempel, under en samlingsstund kan barna få velge hvilken sang som skal synges, eller være med på å telle hvor mange barn som er til stede. Dette gir eierskap til aktiviteten og styrker fellesskapet.

Bruk varierte modaliteter og materialer

Barn lærer gjennom hele kroppen og alle sansene. Ved å tilby aktiviteter som inkluderer visuelle, auditive, taktile og motoriske elementer, gir du barna mulighet til å erfare og lære på ulike måter. Eksempler kan være:

- **Visuelt:** Bilder, illustrasjoner, fargelegging.
- **Auditivt:** Rim, rytmer, musikk, lydbøker.
- **Taktile:** Modellering med plastelina, vannlek, sand.
- **Motorisk:** Bevegelsesleker, dans, dramatisering.

Under en sangstund kan barna gjøre håndbevegelser til sangen, eller dramatisere en historie de nettopp har hørt. Dette gjør innholdet mer levende og tilgjengelig for flere barn.

Vær engasjert og tilstede

Barns lek og læring styrkes når ansatte er aktivt til stede og viser interesse. Selv om barn lærer mye gjennom fri lek, gir "voksenstøtte" mulighet for å utvide og berike opplevelsen. Delta i leken ved å stille spørsmål, undre deg sammen med barna og bygge videre på deres ideer.

For eksempel, hvis noen barn bygger med klosser, kan du sette deg ned og spørre: «Hva bygger dere?» eller «Hvordan skal det se ut når det er ferdig?» Dette gir barna mulighet til å planlegge, reflektere og utvikle språk og samarbeidsevner

Vær oppmerksom på barnas interessenivåer

Observer barnas deltakelse og engasjement i aktivitetene. Deltar de? Lytter de? Hvis du merker tegn på at barn mister interessen, oppmuntre dem tilbake til aktiviteten ved å foreslå en annen måte å bruke materialene på eller legge til et nytt element i deres rollelek. Å fange opp manglende interesse tidlig holder barna involvert i aktiviteter.

Fokuser barnas oppmerksomhet på læringsmål

Ved å tydeliggjøre formålet med aktiviteten i starten, hjelper du barna med å rette oppmerksomheten mot det de skal lære. For eksempel kan du si: «I dag skal vi lytte etter lyden b i diktet – klapp hver gang du hører den!» eller «I leken i dag skal vi øve på å samarbeide.» Underveis i aktiviteten kan du støtte barnas fokus ved å stille spørsmål som: «Hvordan kan vi samarbeide ved komfyren?» eller gi anerkjennelse: «Jeg ser at dere samarbeider fint når dere mater babyen.» Slik styrkes barnas forståelse for hensikten med aktiviteten og deres evne til å delta målrettet.

Utvidelse av kognisjon

Analyse og resonnement

- Still hvordan og hvorfor spørsmål
- Støtt til problemløsning
- Forutsi/Eksperimentering
- Sammenligning, klassifisering

Kreativ/ skape

- Brainstorming, idemyldring
- Planlegge og gjennomføre

Integrere til tidligere kunnskap og erfaringer

- Koble konsepter sammen
- Integrere til tidligere kunnskap

Relatere ny informasjon til dagliglivet

- Drar paralleller til barnets liv
- Relatere aktivitet til den "virkelige verden"

Hva vil det si å legge til rette for barns læring og utvikling?

Å legge til rette for barns læring og utvikling handler om å skape et miljø der samtaler, aktiviteter og hverdagsrutiner stimulerer barnas nysgjerrighet, tenkning og forståelse. Dette innebærer at ansatte aktivt inviterer barna inn i meningsfulle erfaringer, og gir rom for utforskning, refleksjon og dialog i barnehagehverdagen.

Hvorfor er tilrettelegging for læring og utvikling viktig?

Når ansatte tilrettelegger for læring, styrkes barnas evne til å løse problemer, forstå sammenhenger og utvikle konsentrasjon og begrepsforståelse. For eksempel kan barn lære om årsak og virkning gjennom vannlek, eller utvikle oppmerksomhet og språk gjennom samtaler om en bok. Barns naturlige nysgjerrighet er en drivkraft for læring, og denne utvikles best i samspill med trygt og engasjert personal som kjenner barna godt og bygger videre på deres interesser.

Hvordan tilrettelegge for læring og utvikling?

Læringsmuligheter finnes i alle deler av barnehagedagen – både i lek, rutiner og overgangssituasjoner. Det viktigste er at barna får være aktive deltakere, og at læringen skjer på deres premisser. Dette innebærer at ansatte legger til rette for utforskning, stiller åpne spørsmål, utvider barnas perspektiver og gir dem tid og rom til å tenke selv. For eksempel kan en tur i skogen bli en arena for å lære om natur, samarbeid og språk – dersom du som ansatt er til stede og støtter barnas undring og initiativ.

Analyse og resonering

For å støtte barns læring og utvikling er det viktig at ansatte er aktivt involvert og tilrettelegger for utforsking i hverdagsaktiviteter. Dette innebærer å skape et miljø der barna har tilgang til varierte materialer og leker som inviterer til lek og refleksjon. Eksempelvis kan utkledningsklær fremme rollelek og sosial forståelse, mens naturmaterialer og uteområder gir muligheter for undring og utforsking av fysiske fenomener.

Materialene bør være tilgjengelige i barnas høyde og tilpasset deres alder og utviklingsnivå. Bøker, konstruksjonsleker og kreative materialer bør være synlige og lett tilgjengelige, slik at barna selv kan ta initiativ. Ansatte kan støtte barnas lek ved å foreslå nye måter å bruke materialene på – en enkel eske kan bli til et hus, en bil eller en skattekiste, avhengig av barnets fantasi og veiledning fra den ansatte.

Støtt barnas utforsking og læring i daglige situasjoner

Barn trenger ofte støtte for å komme i gang med nye aktiviteter. Ansatte skal være til stede og tilgjengelige, og samtidig gi barna rom til å prøve selv. Når barn får mulighet til å finne egne løsninger, utvikler de både selvstendighet og problemløsningsferdigheter. Ved behov kan ansatte stille åpne spørsmål eller komme med forslag som utvider barnets perspektiv: «Hva tror du skjer hvis vi heller vann i begge koppene?» eller «Hvordan kan vi bruke denne klossen på en annen måte?»

Det er også viktig å involvere barna i daglige rutiner. Ved å gi dem oppgaver de mestrer, som å dekke bordet eller hente utstyr, styrkes både ansvarsfølelse og læring i praksis.

Aktiver barnas deltakelse

For å inkludere barn i lek og aktivitet, kan ansatte bruke enkle strategier som å gi barnet en leke, invitere til samspill med en ball eller byggekloss, eller delta aktivt i fysisk lek som hopping og klatring. Samspill kan også fremmes gjennom felles aktiviteter som sang, rim og regler, der barna får delta med stemme og kropp.

Daglige lesestunder gir gode muligheter for språkutvikling og refleksjon. Sett av nok tid til å utdype innholdet, stille spørsmål og knytte teksten til barnas egne erfaringer. Dette styrker både språkforståelse og engasjement.

Bygg videre på barnas interesser og kunnskap

Barn lærer best når de får utforske det de allerede er engasjert i. Ved å ta utgangspunkt i barnas lek, kan ansatte utvide læringsmulighetene. I sandkassen kan man snakke om volum og mengde: «Hvilken bøtte rommer mest sand?» eller «Hva skjer når vi heller sand fra den store til den lille bøtta?» Hvis barna leker med dinosaurer, kan man stille spørsmål som: «Hva spiser dinosaurer?» «Hvilken lyd lager de?» eller «Hvem har den lengste halen?» Slik kobles barnas interesser til faglige begreper og stimulerer videre utforsking.

Utvide tenking og kognisjon

Som ansatt i barnehagen har du en viktig rolle i å støtte og utvide barnas tenkning. Når dere snakker sammen, kan du gi barna informasjon som hjelper dem å forstå mer om verden rundt seg. Forklar gjerne hva du gjør og hvorfor: «Vi koster gulvet for å få bort skitten», eller «Vi vasker tallerkenene så de blir rene». Slike forklaringer gir barna innsikt i årsak og virkning, og hjelper dem å se sammenhenger.

Knytt samtalene til barnas egne erfaringer. Hvis dere leser en bok om en katt, kan du spørre: «Er det noen som har en katt hjemme?» Ser dere et fly på himmelen, kan du undre sammen med barna: «Har du noen gang flydd med fly? Hvordan var det?» Slike spørsmål åpner for refleksjon og gir rom for å bygge videre på barnas egne opplevelser.

Still åpne spørsmål som får barnet til å tenke videre ut fra det de holder på med. Ved måltidet kan du spørre: «Hvilken frukt har du på tallerkenen din? Hvor kommer den fra?» Eller under lek: «Hvilken ball trillet lengst, og hvorfor tror du det skjedde?» Gjennom slike spørsmål stimulerer du barnas nysgjerrighet og evne til å utforske.

Gi barna mulighet til å erfare og utforske årsak og virkning. Det kan være så enkelt som å skru lyset av og på, og snakke om hva som skjer. Vis og snakk om sammenhenger: «Hvis du kaster koppen på gulvet, kan du ikke bruke den til å drikke.» La barna leke med materialer som endrer seg når de blandes – som vann og mel som blir til deig. Lek som «borte-titt-tei» eller gjemsel viser at ting som er ute av syne fortsatt finnes.

Bruk rutinesituasjoner som bleieskift, påkledning og måltider til å få god kontakt med hvert enkelt barn. Snakk sammen om det som skjer: «Nå har vi tatt på genseren, hva skal vi ta på nå?» eller «Er eplet rødt på innsiden eller utsiden?» Slike samtaler gir mulighet for både læring og nærhet.

Støtt barnas fantasi ved å delta i fantasilek. La barna bestemme hvilken rolle du skal ha, og følg deres instruksjoner. Dette gir dem mulighet til å uttrykke seg og utvikle kreativ tenkning.

Vis hvordan man kan samarbeide i hverdagen – som å vente på tur ved håndvasken eller hjelpe til med å dekke bordet. Snakk med barna om hvilke grupper de er en del av: familien, barnegruppen i barnehagen, nabolaget. Dette styrker barnas forståelse av fellesskap og tilhørighet.

Når barna stiller spørsmål, ta deg tid til å følge opp. Still gjerne motspørsmål som får dem til å tenke videre, i stedet for å gi svaret med én gang. Gjennom slike utvekslinger støtter du barnas egen tenking og resonnering.

Barnas aktive engasjement

For å fremme barnas nysgjerrighet, kreativitet og utforskertrang ta frem ulike materialer, leker og materialer. Det at barna er fysisk og verbalt aktive og at de bruker materialer som lar barna bruke sansene sine (kjenne, lukte, smake, høre).

Kvalitet på tilbakemelding

Stillasbygging

- Hint
- Verbal eller fysisk assistanse

Tilbakemelding-sirkler

- Frem og tilbake utvekslinger
- Oppfølgings spørsmål
- Utholdenhet hos de ansatte

Etterspør tankeprosess og tilfør Informasjon

- Be barna forklare hva de tenker
- Gi utdypende informasjon forklaringer

Oppmuntre og støtte

- Individuelle og spesifikke tilbakemeldinger
- Anerkjennelse av innsats
- Utholdenhet hos barna

Hva menes med kvalitet på tilbakemeldinger?

Gode tilbakemeldinger støtter barnets nysgjerrighet og hjelper dem å forstå hvordan de kommer frem til løsninger og idéer. Det viktigste er å rette oppmerksomheten mot prosessen og innsatsen barnet legger ned – ikke bare resultatet. Ved å anerkjenne barnets innsats og tenkning, gir du dem trygghet og motivasjon til å utforske videre.

Hvorfor er kvalitet på tilbakemeldinger viktig?

Gode tilbakemeldinger gir barna støtte til å forstå, utforske og lære mer. Når du fokuserer på prosessen og innsatsen fremfor det riktige svaret, bidrar du til dybdelæring – en læring som styrker barnas forståelse og motivasjon. Kvalitetsrike tilbakemeldinger hjelper barna å mestre og gir dem lyst til å prøve nye ting..

Hvordan gi gode tilbakemeldinger?

Å gi gode tilbakemeldinger handler om å følge opp når barna er opptatt av noe, tar kontakt, ber om hjelp eller involverer deg. Ved å hele tiden se etter muligheter for å gi meningsfulle svar og å stille spørsmål til barna kan du som ansatt skape svært mange muligheter for læring gjennom barnehagehverdagen.

Bygg stillas for læring

Barn trenger støtte og veiledning for å utvikle seg og lære. Når du gir hjelp som er tilpasset barnets nivå – enten gjennom hint, spørsmål eller praktisk støtte – bygger du et «stillas» som gjør det mulig for barnet å mestre mer enn det ville klart alene. Dette handler om å gi akkurat nok hjelp til at barnet kan lykkes, samtidig som det får gjøre mest mulig selv.

Støtten bør ta utgangspunkt i barnets utvikling og behov. Vær til stede, lytt og gi både verbal og non-verbal støtte i lek og aktiviteter. For eksempel kan du si: «Kanskje vi kan snu litt på brikken?» når et barn strever med et puslespill. Slike små hint gir barnet mulighet til å tenke videre og oppleve mestring.

Vær tålmodig og svar på barnets spørsmål – også når de gjentas. Gjentakelser styrker både hukommelse og forståelse. Ved å fremstå som trygg og tilgjengelig, gir du barnet et godt utgangspunkt for læring og utvikling.

Informasjon som fremmer dybdelæring

Du har kanskje hørt om samspillssirkler – tilbakemeldingssirkler ligner, men fokuserer først og fremst på å støtte barnas tenkning og forståelse. Når du har slike frem-og-tilbake utvekslinger med barna, gir du dem informasjon som fremmer dybdelæring. Målet er å hjelpe barnet til å forstå konsepter, fullføre oppgaver og tilegne seg ny kunnskap. Gjennom flere runder med dialog, der du gir meningsfulle svar og stiller åpne spørsmål, skaper du gode læringssituasjoner i hverdagen.

Ta utgangspunkt i det barna holder på med her og nå – det de snakker om, gjør eller viser interesse for. Ved å gi forklaringer og stille spørsmål som bygger videre på barnets egne erfaringer, utvider du barnets forståelse. Barn lærer best når du tar utgangspunkt i det de selv er opptatt av. Ved å knytte nåtidige hendelser til tidligere opplevelser, skaper du sammenheng og dybde i læringen.

Sørg for at samtalen skjer i et tempo som gir barnet tid til å tenke, svare og stille egne spørsmål. Gjennom gjensidig dialog – der dere veksler på å snakke og lytte – får barnet mulighet til å utvikle sin forståelse. Hver utveksling kan legge til ny informasjon eller åpne for videre refleksjon. For eksempel, mens dere vannet planter, kan du spørre: «Hvorfor trenger plantene vann?» Hvis barnet ikke svarer, kan du gi en enkel forklaring. Slike samtaler kan oppstå i alle situasjoner gjennom dagen.

Oppmuntring og bekreftelse

Oppmuntring og bekreftelse er også viktige former for tilbakemelding. Når du sier: «Så fint at du satte skoene på plass» eller «Du har jobbet hardt med puslespillet», gir du barnet konkret ros som viser hva det har gjort bra. Slike tilbakemeldinger styrker barnets forståelse av egen innsats. Generell ros som «Så flink du er» kan bidra til positivt klima, men gir ikke nødvendigvis innsikt eller læring. Derfor er det bedre å gi tilbakemeldinger som motiverer og er knyttet til barnets handlinger.

Anerkjenn også barnets innsats og prosess – ikke bare resultatet. Hvis barnet tegner, kan du si: «Fortell meg om bildet ditt – hvordan kom du på å tegne fuglene?» eller «Oj, det ser litt vanskelig ut. Fortsett litt til, jeg tror du får det til!» Slike tilbakemeldinger oppmuntrer barnet til å holde ut og prøve videre. Neste gang kan barnet få lyst til å ta fatt på enda mer utfordrende oppgaver. Du kan støtte barnet ved å si: «Bare én brikke til nå, så er du ferdig» eller «Fortsett litt til – dette klarer du!» På den måten hjelper du barnet til å utvikle utholdenhet og tro på seg selv.

Samtaler

- Turtaking, frem og tilbake i flere runder.
- Kontinuerlig respons
- Samtale barna imellom

Åpne spørsmål, repetisjon og utvidelse

- Åpne spørsmål
- Repetisjon
- Utdyper og utvider utsagn

Selvsnakk og paralellsnakk

- Selvsnakk - beskriver egne handlinger med ord.
- Paralellsnakk - beskriver det barnet gjør med ord

Avansert språk

- Koble nye ord mot lignende ord og begreper.

Hva er språkstøtte?

Språkstøtte i barnehagen handler om hvordan ansatte aktivt bidrar til barnas språkutvikling gjennom hele dagen. I et språkstimulerende miljø bruker personalet språket i samspill med barna i ulike situasjoner – både i lek, rutiner og samtaler. Det er ikke bare mengden språk som er viktig, men også kvaliteten på hvordan språket brukes. Ansatte fungerer som språkmodeller, og deres innsats er avgjørende for at barna skal få rike muligheter til å utvikle språk og kommunikasjon.

Hvorfor er det viktig å støtte barnets språkutvikling?

Språkutvikling henger tett sammen med barnets generelle utvikling. Når du støtter barnets språk i hverdagen, legger du grunnlaget for deltakelse i lek, vennskap, kommunikasjon og læring. Et rikt språkmiljø i barnehagen gir barn mulighet til å uttrykke seg, forstå andre og utvikle ferdigheter som er viktige for lesing og skriving senere. For barn som får lite språkstøtte hjemme, er barnehagen særlig viktig. Ved å bruke et variert og rikt språk, og oppmuntre barna til å være språklig aktive, bidrar du til å utjevne forskjeller og styrke barnets utvikling.

Hvordan kan dere gi god språkstøtte?

God språkstøtte handler om å bruke et rikt og variert språk i samspill med barna gjennom hele dagen. Benevn det dere ser og gjør, gjenta ord og uttrykk, og utvid det barna sier for å styrke deres språkforståelse. Ta utgangspunkt i barnas interesser og gi dem mulighet til å delta i meningsfulle samtaler. Når du er en aktiv språkmodell og gir barna tid til å tenke og svare, bidrar du til et miljø som fremmer språkutvikling både på kort og lang sikt.

Støtte til å bruke språket

Språkstøtte handler om å være aktivt til stede i samtaler med barna – både verbalt og nonverbalt. Ansiktsuttrykk, kroppsspråk og tonefall er viktige deler av dialogen. En god samtale er en gjensidig utveksling, og du som ansatt har ansvar for å holde dialogen levende. Vær engasjert, lyttende og tilpass tempo og innhold til barnets alder. Gi barnet tid til å tenke og svare, og vis at du er interessert i det barnet formidler.

Start gjerne samtaler ut fra barnets interesser, som lek, opplevelser eller tanker om hverdagen. Snakk både med enkeltbarn og grupper, og støtt samtalene barna har seg imellom ved å stille spørsmål som holder dialogen i gang.

Bruk daglige rutiner som måltider, stell og påkledning som naturlige anledninger til samtale. Prioriter kontakt med barna fremfor samtaler med kollegaer i disse situasjonene.

Åpne spørsmål

Å stille spørsmål inviterer barnet inn i samtalen og gir mulighet til språklig utvikling. Med de yngste barna fungerer spørsmål som turvekslingssignaler – de viser at det er barnets tur til å bidra. Åpne spørsmål som krever mer enn ett ord til svar, hjelper barna å bruke hele setninger og flere ord. Eksempler kan være: «Kan du fortelle mer?» eller «Hva tror du skjedde?»

Ta imot det barnet formidler med interesse og bekreft innholdet før du fører samtalen videre. Når en toåring sier: «Jeg rekka opp!», kan du svare med engasjement: «Rakk du helt opp til den hylla? Da rekker du veldig høyt opp!» – slik viser du at du lytter og verdsetter barnets uttrykk, samtidig som du støtter språkutviklingen.

Reperer og utvid det barnet forteller

En viktig del av språkstøtte er å gjenta og utvide det barnet sier. Når du gjentar barnets ord og samtidig utvider utsagnet med hele setninger og et mer avansert språk, hjelper du barnet med å utvikle både ordforråd og setningsstruktur. For eksempel, hvis barnet sier «taktor», kan du svare: «Ja, der kjører det en traktor med tilhenger.» Eller hvis barnet sier «vov vov», kan du si: «Ja, se der er en stor, hvit hund. Hunder sier vov vov.» På denne måten viser du interesse for dialogen og fungerer som en god språkmodell.

Når du utvider barnets språk, er det viktig å bruke korrekt språk uten å rette direkte på barnet. Å korrigere kan føre til at barnet føler seg feil, heller enn å lære. Hvis barnet sier «Jeg rekka opp», kan du svare: «Oi, rakk du opp helt dit!» Da hører barnet riktig språkbruk uten å bli korrigert, og opplever samtidig at du er engasjert i det de forteller.

Knytt gjerne nye ord til ord barnet allerede kjenner. Hvis barnet sier «ku, høne, geit» mens dere ser i en bok, kan du svare: «Ja, det er en ku, og der er ei høne og ei geit. Denne boka handler om dyra på gården.» Gjenta gjerne samme bok eller historie flere ganger, og bruk de nye ordene i andre sammenhenger, som: «Melka får vi fra kua» eller «Se kua som beiter der.» Gjennom gjentakelse og utvidelse får barnet bedre forståelse og husker ordene lettere.

Selvsnakk og parallellsnakk

Selvsnakk innebærer at du beskriver egne handlinger mens du utfører dem, for eksempel: «Nå setter jeg koppen på bordet. Så heller jeg melk i koppen.» Parallellsnakk betyr at du beskriver barnets handlinger mens de skjer: «Tuva dypper penselen i den røde malingen. Nå maler hun på arket sitt.» Ved å bruke språket aktivt i hverdagslige situasjoner, gir du barna kontinuerlig tilgang til språk i bruk. Dette styrker både ordforråd og språkforståelse, selv hos barn som ennå ikke snakker så mye selv. Å høre språket brukt i meningsfulle sammenhenger er en viktig del av språklæringen.

Avanserte ord

For å støtte barnets språkutvikling er det viktig å bruke et variert og rikt språk. Introduser gjerne nye ord og knytt dem til kjente begreper, som: «Dette er en saftig og moden tomat.» Forklar ordet videre: «Moden betyr at tomaten er klar til å spises – den har vokst ferdig og blitt rød, myk og søt.» Benevn gjenstander og bruk beskrivende språk, inkludert adjektiver og tall: «Du har to røde klosser.» Når barnet leker med biler, kan du si: «Du kjører den grønne bilen.» Ved å sette ord på det barnet ser og gjør, utvider du barnets ordforråd.

Bruk også bøker og konkrete aktivt – benevn og beskriv bilder, og knytt nye ord til barnets erfaringer. Når du modellerer fraser og setninger, gjør du det lettere for barnet å lære og bruke dem selv. For eksempel: «Etter måltidet sier vi: 'Takk for maten, den var veldig god.'» Ved å invitere barnet til å gjenta, støtter du både språkbruk og sosial utvikling.

Om observasjonene

Observatør kommer til barnehagen kl 08.30 den oppsatte datoen om ikke annet tidspunkt er avklart direkte med observatør.

Noen ganger er det naturlig å hilse andre ganger vil observatør gå rett i gang med observasjon.

Hun eller han vil sette seg ned på avdelingen og sitte å ta notater.

Selve observasjonene foregår på denne måten;

- Observatør observerer en eller flere ansatte i rommet i ca 15-20 minutt, fire ganger.
- Noen observatører tar hver observasjon etter hverandre, andre observatører trekker seg ut av avdelingene for å notere og så å komme inn igjen.
- Når observatør har hatt sine fire observasjons-runder er hun/han ferdig på avdelingen.
- Observatør trekker seg da ut av avdelingen for å skrive rapport. Det er viktig å ikke trekke ut tiden til observatør, slik at hun/han får utnyttet den tiden som er til å skrive rapport.
- Observatør vil ha behov for et rom til å sitte og skrive rapporten på.

Tilbakemeldingsmøte og rapport

- Tilbakemeldingsmøtet er samme dag kl 13.00 eller 13.45
- På tilbakemeldingsmøtet skal personalet på avdelingen, tilrettelegger og styrer være tilstede.
- Observatør presenterer rapporten, leser gjennom den og det blir mulighet for å stille spørsmål underveis og i etterkant.
- Avdelingen har selv ansvar for å gjøre seg utfyllende notater underveis i møtet.
- Rapporten som observatør har skrevet vil bli sendt til styrer på mail.

Tilbakemeldingskultur

En viktig del av arbeidet med Utviklingsstøttende barnehager (USB) er å styrke evnen til å gi og motta tilbakemeldinger. Dette skjer både som en naturlig del av observasjoner og i det daglige arbeidet. USB skal gi ansatte verktøy til å støtte og løfte hverandre i møte med barn, kolleger og foresatte. På samme måte som CLASS gir oss innsikt i hvordan vi gir kvalitetsmessige tilbakemeldinger til barna, skal vi også utvikle en profesjonell tilbakemeldingskultur i personalgruppen.

Det finnes flere begreper knyttet til tilbakemelding, og det er nyttig å skille mellom dem. Her ser vi nærmere på anerkjennelse, tilbakemelding, konstruktiv kritikk og ros.

Anerkjennelse

Anerkjennelse handler om relasjon og person, og om å vise at man verdsetter hverandre uavhengig av prestasjon. Det handler om å skape trygghet i relasjonen, og om å formidle at man liker og respekterer hverandre. Dette er ofte et underliggende spørsmål i arbeidsmiljøet: «Liker de meg?» Det sosiale aspektet er like viktig som det faglige. Anerkjennelse vises gjennom kroppsspråk, blikk, smil, entusiasme og positiv tilstedeværelse – slik vi kjenner det fra dimensjonen Positivt klima i CLASS

Tilbakemelding

Tilbakemelding handler om handling, kommunikasjon og sak. Den skal motivere og inspirere til utvikling, og bidra til refleksjon rundt hvordan noe kan gjøres annerledes og bedre. En god tilbakemelding skal aldri være straffende eller sårende. Den bør gis muntlig, da skriftlige tilbakemeldinger kan oppleves som harde, selv når intensjonen er god. Tilbakemelding handler om å bli sett – både når noe er positivt og når det er behov for justering – og skal styrke både prestasjon og relasjon.

Konstruktiv kritikk

Konstruktiv kritikk er en form for tilbakemelding som gir innsikt i egen praksis og åpner for utvikling. Den skal gis med god intensjon og oppleves som støttende. Kritikken skal rette seg mot situasjon, atferd eller arbeid – ikke mot personen. Ved å unngå ordet «du» reduserer man risikoen for at mottakeren går i forsvar. Målet er å bygge opp, ikke bryte ned, og å skape rom for læring og forbedring.

Ros

Ros er et virkemiddel som skal brukes både av ledere og medarbeidere. På samme måte som vi gir spesifikk ros til barna gjennom CLASS, skal vi også anerkjenne hverandre i personalgruppen. Ros fra leder bør være knyttet til forhåndsdefinerte mål, være konkret, rettferdig og gis i plenum. Når ros er målbart og transparent, gir det alle mulighet til å strekke seg mot det samme, og unngår subjektivitet. Mens tilbakemelding gjerne gis én til én, bør ros gis i fellesskap – som en synlig og motiverende anerkjennelse.

Hva er hensikten med å gi og ta imot tilbakemeldinger?

- Kilde til innsikt – erkjennelse – læring
- Menneskets behov for å bli sett og verdsatt
- Kilde til motivasjon
- Konfliktforebyggende
- Styrke relasjon

Hvordan gir vi gode tilbakemeldinger

- Intensjon – vil hverandre vel og bidra til læring
- Styrke relasjon – også ukjente eks vikar
- Tilpasse til mottaker – vi er forskjellige
- Konkrete eksempler
- Vær ærlig og tydelig – beskriv ut i fra ditt perspektiv "Jeg bli usikker når..."
- Her og nå – heller enn historisk
- Timing forøvrig – noe under 4 øyne
- Skille sak og person

Hvordan er du når du får positive tilbakemeldinger?

- Tar du den inn over deg?
- Er det en utfordring – hvorfor?

Hvordan håndterer du å få en negativ tilbakemelding

- Tar du den inn over deg?
- Er det en utfordring – hvorfor?

Du finner tips til hvordan jobbe med de forskjellige emnene i USB Metodehefte.

Innlogging digitalt kurs

- E-læringsprogrammet inngår som en del av satsingen «Den utviklingsstøttende barnehagen» i Sandnes. Satsingens mål er å etablere et helhetlig system for å støtte barnas utvikling og læring og bygger på nyere forskning om kvalitet i barnehagene.
- Pålogging skjer via www.kslaring.no
- For ansatte i private barnehager; logg dere inn på kurs portalen KS Læring ved hjelp av MinID eller BankID. Se egen veileder på teams, i kanalen Generelt.
- Hver modul i programmet vil ta ca 20-30 minutter å gjennomføre. Vi anbefaler å gjennomføre de ulike delene i den rekkefølgen de er satt opp i, men du kan også hoppe fremover eller bakover dersom det er temaer som opptar deg spesielt.
- Hver del har en tilhørende repetisjonsøvelse og en praktisk oppgave som trenes på i egen avdeling.
- Vi vil oppfordre hver enkelt til å ta en modul om gangen, og bruke refleksjonsoppgavene mellom hver modul for å øve, øve, trene trene.